

Vzdělávací obor: **Člověk a jeho svět**

Očekávaný výsledek učení: **CJS-CJS-001-ZV5-001**

Vymezí hlavní typy krajiny a demonstruje rozdíly mezi nimi z hlediska přírody a lidské společnosti na úrovni lokální, regionální a globální.

Popis úrovně: Na cestě

- **Popíše základní typy krajiny podle zeměpisné polohy a uvádí konkrétní příklady na lokální, regionální a globální úrovni.**
- **Diskutuje, jaké důsledky má využití vybraných typů krajiny na život člověka.**

Od tropů k lesu za školou: Co ovlivňuje život v krajině?

Autorka: Tereza Češková

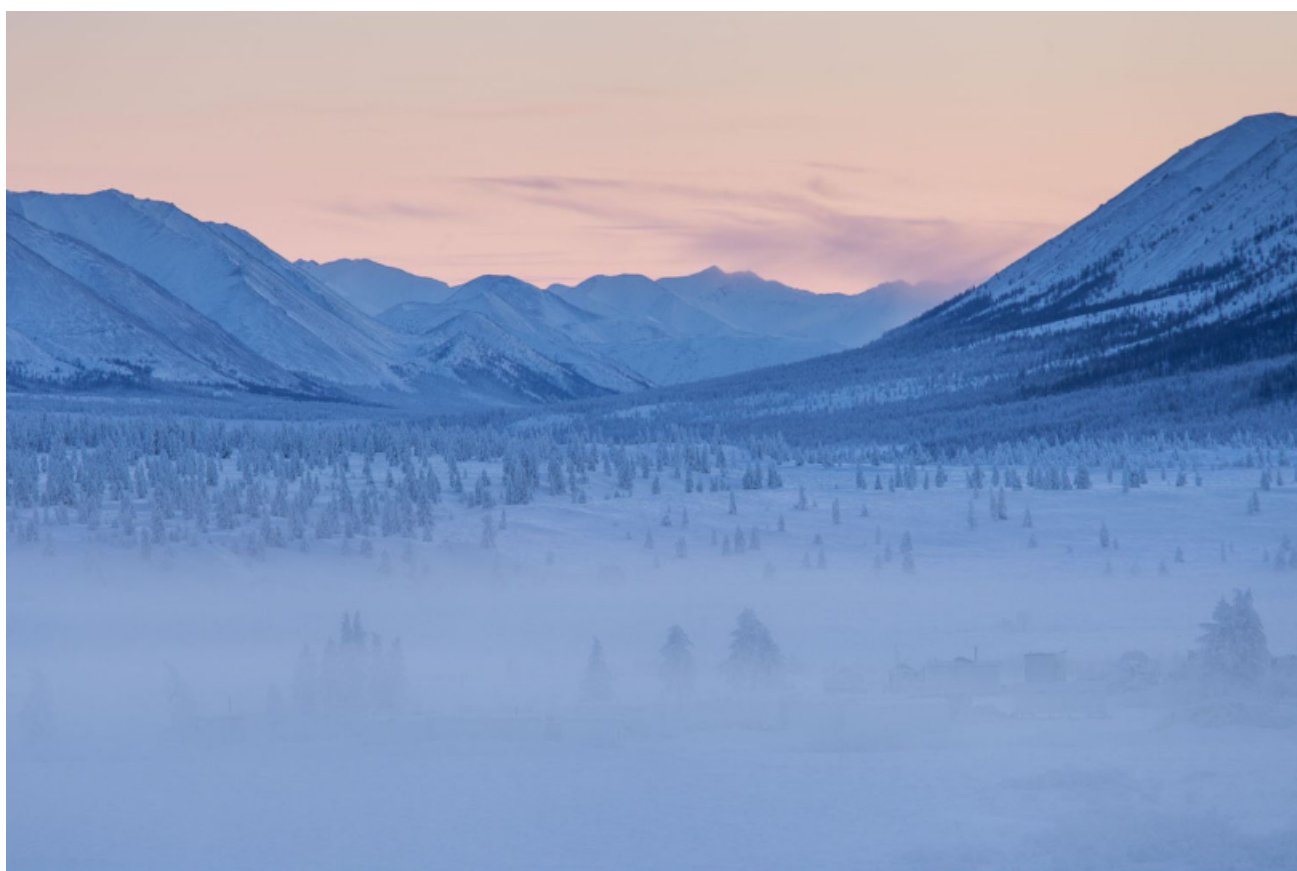
Žáci pracují s obrázky krajiny z různých podnebných pásem. Cílem je zcitlivit je na to, jak se jednotlivá místa (i kolem nás) odlišují a jaké to má důsledky na život v nich. Začínají nejdříve krajinou vzdálenou, pak aplikují totéž uvažování na krajinu kolem obce a hledají rozdíly mezi místy v jejich okolí. I v jejich okolí jsou totiž místa, kde se více daří suchomilnými a světlo milným rostlinám, a jiná, kde se daří vlhkomilným a stínomilným rostlinám, což značí odlišné podmínky, na nichž se nacházejí, a způsobuje různé využití člověkem. Jde o materiál pro vyšší ročníky 1. stupně. Vhodně zvolené vzdělávací strategie popsané v ilustraci směřují k rozvoji klíčové kompetence k občanství a udržitelnosti a čtenářské a pisatelské gramotnosti.

Zadání pro žáky

Ve skupině si vylosujte obrázek zachycující krajinu v různých částech světa.



Cejle, Česká republika



Oymjakon, Rusko



Vádí Halfa, Súdán



Ubud, Indonésie



Miami, USA

1. Co nejlépe popište, co na obrázku vidíte.
2. Napište, co na obrázku nevidíte a mohli byste vidět.
3. Napište, co byste o místě na obrázku rádi věděli.
4. Všímejte si, co je na krajině na obrázku charakteristické. Doplňte věty:
 - Na první pohled mě zaujalo, že...
 - Vidím, že tam roste...
 - To, co tam roste, je (vysoké/nízké, bujné a rozmanité / spíše druhově málo pestré...)
 - Povrch je (rovinný/kopcovitý/hornatý...) a pokrytý...

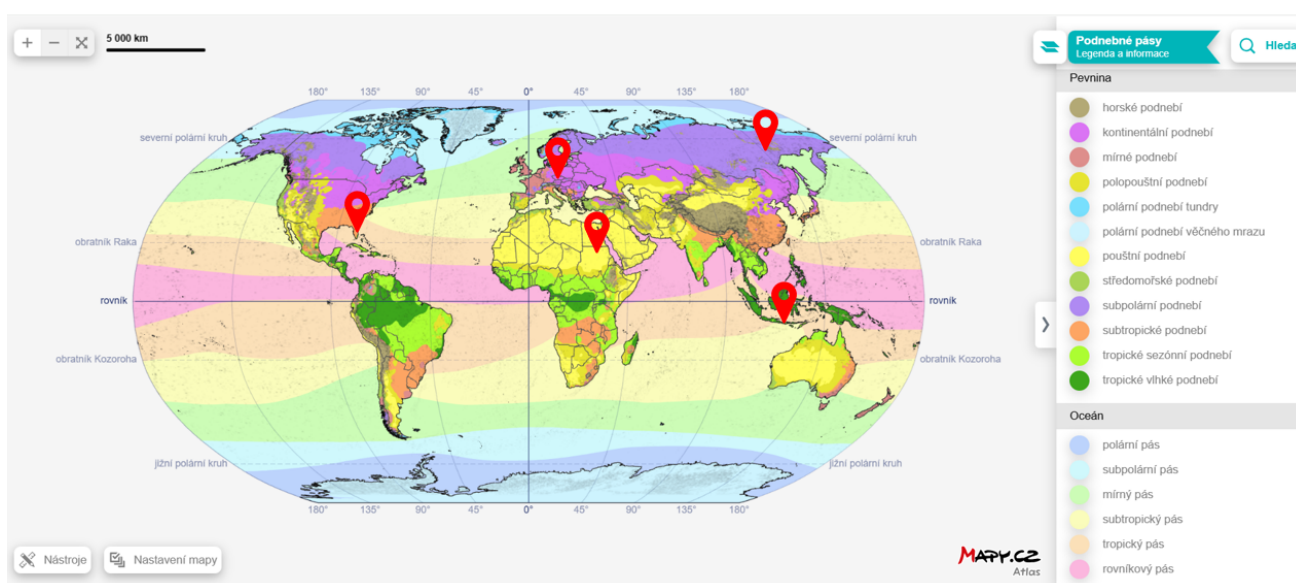
- Stavby v této oblasti jsou nebo asi vypadají...
- Člověk toto místo může využívat k...

5. Vymyslete a zdůvodněte, kde by se podle vás mohl podobný typ krajiny vyskytovat. Je to:

- spíše vlhké místo s dostatkem srážek, nebo spíše suché místo, kde prší jen občas?
- spíše místo, kde je tepleji – stejně – chladněji než v Česku?

6. Představte si, že jste tým krajinných agentů a máte za úkol přilákat turisty do své krajiny. Máte 10 minut na to, abyste vymysleli reklamní slogan, který by do krajiny návštěvníky nalákal. Obrázek můžete také libovolně dotvořit.

7. Vaše místo se nachází na jednom z vyznačených míst na mapě. Pomocí atlasu určete a zdůvodněte, na kterém.



8. Pomocí atlasu zjistěte, jaké jsou charakteristiky daného místa, a porovnejte tato zjištění s tím, co jste popisovali v úlohách 4 a 5.

Kde leží?

V jakém podnebném pásu?

V jakém vegetačním pásu?

Jaký je tam povrch?

Jaká je tam přibližně nadmořská výška?

Jaký tam může být přístup k pitné vodě?

9. V atlase nebo v encyklopedii najděte, jaká zvířata mohou v daných podmínkách žít.
10. Spojte se s jinou skupinou a prohlédněte si své obrázky navzájem. Představte si, že by omylem jedno ze zvířat či rostlin žijících ve vaší krajině bylo teleportováno do krajiny druhé skupinky, a naopak (např. to, co vidíme v poušti, by se najednou ocitlo v tropickém deštném lese). Co by se asi stalo a proč? Jak by se tam dané zvíře nebo rostlina asi cítily a proč? Sepište o tom příběh / udělejte scénku – např. „Zoufalý krtek na poušti“ nebo „Kaktus v tropickém deštném lese“. Buďte vtipní, ale přitom co nejvíce přesní! Zamyslete se, koho má scénka pobavit.
11. Udělejte společně shrnutí, zkuste zobecnit to, co jste se o těchto pěti typech krajiny dozvěděli. Můžete přidat i další nebo přidat i odpověď na to, co jste psali v otázce 3.
12. I ve vašem okolí najdete místa, která se – ačkoliv jsou blízko sebe – liší svými podmínkami, a proto se na nich vyskytují zcela odlišné druhy rostlin, a tudíž i živočichů. Pokuste se v okolí vaší obce najít:
 - (a) jedno místo, které je **dobře osluněné a suché**, a proto na něm rostou především **světlomilné a suchomilné** rostliny (např. netřesk, mateřídouška, šalvěj apod.),
 - (b) jedno místo, které je **stinné a vlhké**, a proto na něm rostou spíše **stínomilné a vlhkomilné** rostliny (např. kapradě, barvínek, kontryhel apod.).

Obě místa vyfoťte a pomocí map a fotografií společně diskutujte, čím mohou být rozdíly způsobeny – například: mírou oslunění, nadmořskou výškou, sklonem a orientací svahu, okolním reliéfem, geologickým podložím nebo jinými přírodními a lidskými vlivy.
13. Napište tři věci, které jste si v těchto hodinách uvědomili o krajině. Co vás překvapilo, udivilo, zaujalo? Co jste se naučili nového?

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Zohledňování propojenosti světa KOB-ZPS-000-ZV5-001	<i>Uvědomuje si vzájemnou propojenost společenských a ekologických aspektů různých situací ve svém okolí.</i>	- vytvářím zadání, při jejichž řešení žák potřebuje kombinovat geografické a biologické znalosti, takto učím žáky přemýšlet v souvislostech - vedu žáky k reflexi např. pomocí otázek <i>Jak jste zjišťovali polohu daného místa? Jak jste dané místo poté hledali na jiné mapě? Podle čeho jste odvozovali, jaké teploty a srážky jsou pro místo typické? Jak jste vymýšleli zápletku vašeho příběhu s výměnou prostředí? Co jste museli změnit? Jak jste hledali místa s odlišnou krajinou ve vašem okolí? Čeho jste si všimli?</i>

Vazba na základní gramotnosti

Název ZG Složka ZG Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
Čtenářská a pisatelská ZGC-KCP-000-ZV3-001	<i>Při čtení i psaní zvažuje možné adresáty.</i>	- při psaní reklamního sloganu vedu žáky k reflexi, jak a čím chtějí přilákat pozornost čtenáře (posluchače) - při psaní scénáře ke scénce nebo příběhu vedu žáky k výběru vhodných jazykových prostředků s ohledem na záměr (pobavit)

Metodický komentář pro učitele

Úlohy jsou hodně zaměřené na zdůvodňování, je proto vhodné během nich nebo před nimi věnovat pozornost tomu, co je argument/zdůvodnění, jak má dobrý argument vypadat a jak jej žáci vytvoří. Cílem je postupné vyvozování pravidelností a principů typu tropický vlhký pás – oblast rovníku, vyšší teploty, velké množství srážek, a toho, že to ovlivňuje vegetaci (tropický deštný les), a tudíž i využití krajiny. U aplikace na vlastní okolí směřujeme spíše odhalení lokálních odlišností, případně jednotlivých ekosystémů.

Úlohy lze dobře diferencovat pomocí různých úrovní návodů – např. u úlohy 8 můžeme poradit tím, na co se mají žáci zaměřit, aby zjistili odpověď, tím, jak vyhledávat v atlase, případně zúžit problémový prostor tím, že žákům pomůžeme vybrat mapu, která jim pomůže, dále můžeme ještě více zúžit volnost řešení tím, co mají žáci v mapě hledat a jaké informace propojit, případně i konkrétní pravidelnosti.

Popis ověřování

Učitel hodnotí:

- popis krajiny, její pojmenování a argumentaci
- úroveň dovednosti práce s atlasem
- schopnost vyvozování souvislostí (typ krajiny a její využití)

Zdroje

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5c/Cejle%2C_pohled_do_krajiny.jpg

<https://snl.no/Ojmjakon>

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/3/37/WadiHalfa%2Ccenter.jpg/1280px-WadiHalfa%2Ccenter.jpg>

<https://www.needpix.com/photo/download/973288/bali-indonesia-asia-rice-terrace-field-rice-terrace-agriculture-tropical>

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/3d/Miami-Florida09.JPG>